

Portretrecht

Het portretrecht gaat over de rechten die iemand heeft als van hem of haar bijvoorbeeld een foto gemaakt is. Zo'n foto mag in veel gevallen bijvoorbeeld niet zomaar zonder toestemming gepubliceerd worden. En het gaat niet alleen om foto's: het portretrecht geldt ook bij video, een tekening of bijvoorbeeld een schilderij.

Er is al snel sprake van een portret: ook als het gelaat niet zichtbaar is, dan kan soms op basis van een karakteristieke lichaamshouding of een omgeving de identiteit van de geportretteerde vastgesteld of achterhaald worden. Dat is belangrijk: als de identiteit achterhaald kan worden is er sprake van portretrecht.

Bij portretrecht moet onderscheid worden gemaakt tussen de situatie dat iemand opdracht geeft tot het maken van een portret en de situatie dat iemand hiertoe geen opdracht heeft gegeven. Er is opdracht wanneer iemand bijvoorbeeld een portretfoto van zichzelf laat maken door een fotograaf.

Er is geen opdracht wanneer een foto door een ander dan de gefotografeerde persoon op Facebook wordt gezet. Helaas gebeurt dat laatste maar al te vaak zonder noodzakelijke toestemming.

1. Portretten in opdracht van Careyn: altijd toestemming vereist

Bij portretten in onze opdracht dient voorafgaand aan de opname altijd om toestemming te worden gevraagd middels een *toestemmingsverklaring*.

- De cliënt/medewerker geeft in principe toestemming voor eenmalig gebruik, mits op de toestemmingsverklaring is aangegeven dat hij/zij geen bezwaar heeft tegen hergebruik van de opnames voor andere kanalen dan waarvoor in eerste instantie toestemming is gegeven.
- De cliënt/medewerker kan op ieder moment zijn/haar toestemming intrekken.
- Er mogen geen opnamen worden gemaakt van een wilsonbekwame cliënt die niet in staat is om zelf toestemming te geven, zonder dat de wettelijk vertegenwoordiger toestemming heeft gegeven.

Het is niet altijd nodig de toestemmingsverklaring te gebruiken. Toestemming kan ook impliciet worden gegeven. Als iemand wordt geïnterviewd voor de personeelskrant en de fotograaf maakt een foto, dan had die persoon moeten weten dat die foto in de krant zou komen. Expliciete toestemming is dan niet nodig.

Overigens behoudt bij portretten in opdracht de maker van het portret het *auteursrecht*. Bij gebruik van het materiaal moet niet alleen de geportretteerde maar ook de maker toestemming verlenen.

Voorbeeld: voor een folder worden in opdracht van de afdeling communicatie foto's gemaakt van cliënten. Dat gebeurt door een professionele fotograaf. Het gaat om cliënten somatiek. Zij dienen dan de toestemmingsverklaring te ondertekenen. De toestemmingsverklaringen worden bewaard (en bewaakt) door de afdeling communicatie. De afdeling communicatie koopt de foto's van de fotograaf.

2. Foto's gemaakt in publieke ruimtes (geen portretfoto)

Film, video- en foto-opnamen die gemaakt worden in een publieke ruimte mogen in principe vrij gepubliceerd worden. Hierbij dient wel altijd de afweging te worden gemaakt of het belang van de publicatie opweegt tegen eventuele strijdige belangen van de geportretteerde(n).

Voorbeeld: Careyn neemt deel aan een informatiemarkt. Die markt is publiekelijk toegankelijk. De markt heeft ook enige nieuws waarde. Er mag gefotografeerd worden en de foto's mogen gepubliceerd worden. Let er bijvoorbeeld wel op dat de mensen niet nadelig op de foto staan. Iemand die te kennen geeft niet op de foto te willen staan wordt uiteraard niet gefotografeerd.

3. Foto's gemaakt in besloten ruimtes of besloten bijeenkomsten

Vooraf dient gevraagd te worden of personen akkoord zijn met de aanwezigheid bij de opnamen en met gebruik van het materiaal. Ook hier geldt uiteraard dat de wettelijk vertegenwoordiger toestemming moet geven wanneer het gaat om wilsonbekwame cliënten.

In alle gevallen geldt dat de belangen van de geportretteerde(n) niet geschonden mogen worden. Omdat het hier vaak om cliënten van Careyn gaat heeft Careyn hierin een extra verantwoordelijkheid. Het privacybelang van de geportretteerde moet dan altijd zwaarder wegen dan de nieuws waarde of de vrijheid van meningsuiting van degene die het portret publiceert.

Voorbeeld: In een Careyn-activiteitencentrum is een leuke activiteit. Daaraan willen medewerkers aandacht geven via enkele foto's op Facebook. Het gaat hier om cliënten van Careyn. Het makkelijkst is dit voorafgaand aan de activiteit aan te geven en mensen te vragen hun bezwaren kenbaar te maken. Ook kan ervoor gekozen worden bij iedere foto even te vragen of de gefotografeerde bezwaar maken tegen publicatie.